

A Cseh és Morvaországi Magyarok Szövetsége brünni szervezetének lapja

BRÜNNI MAGYAR FUTAR

10. évfolyam
2004/1

**Hagyományos,
malacsütéssel egybekötött
Sport- és Gyermeknap
május 31-én**

Bevezető – Tisztelt Olvasó!.....	3
Emlékkönyv	
A jókedvű brünni magyarokról, a jubileumról és a jövőről	4
Hol tartunk ma?	5
Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége – Brno 1993-2003 ..	6
Kerek évfordulók 2004-ben	7
Szövetségi hírek	
A CSMMSZ küldöttgyűlése (Prága, 2003. március)	8
A Csehországi Magyar Gazdasági Társulás (CSMGT)	10
Rendkívüli tagsági gyűlés a brünni szervezetben	11
Nemzetiségi adás a Cseh TV-ben	11
Eseménynaptár 2003	
Sírt s kacagott a szó, s az ének (Szvorák Kati+Tóth Zsóka).....	12
Vissza a gyökerekhez.....	14
Családok hétvégeje	15
Költői est – sorozat indult.....	16
Strážnice 2003 – a népi hagyományok fesztiválja.....	16
Művelődési tábor 2003	18
Kufsteini tanácskozás	20
Képeslap helyett Brünnből!	21
Érdekességek	
Balázs G.: Külön vagy együtt.....	22
Ha már beszél magyarul.....	23
Könyvbemutató	
A cseh- magyar kapcsolatok tudósa	24
Lapzárta után	25
České Resumé	27

Kiadja:

A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége – Brünn

Felelős szerkesztő:

Vojtek Zoltán

Szerkesztő munkatárs:

Detáry Attila

Grafikai szerkesztő:

Füzek Péter

A szerkesztőség címe:

Svaz Madarů Brno,
Gorkého 12, 602 00 Brno
telefon/fax: +420 541 241 062
e-mail: mkic@atlas.cz

Regisztrációs szám:

MK ČR E 11196

A folyóirat megjelenését

Brünn Város Polgármesteri

Hivatala támogatja

Tisztelt Olvasó!

Az 2003. év jubileumi év volt a CSMMSZ brünni szervezete életében – szervezetünk megalakulásának 10. évfordulóját ünnepelte, amit gazdag programkínálatunkkal igyekeztünk emlékezetessé tenni. A Brünni Magyar Futár – talán méltatlanul – kissé háttérbe szorult, az évforduló tiszteletére szánt emlékkönyv kiadása ugyanis lekötötte minden erőnket. A *Cseh és Morvaországi Magyarok Szövetsége / Svaz Madarů žijících v českých zemích – Brno 1993 – 2003* című kiadványban és CD-n, amely a novemberi emlék-ünnepségre készült el, röviden összefoglaltuk tízéves tevékenységünk legfontosabb mozzanatait.

A jubileumi évnek vége, az élet megy tovább, s mi ismét jelentkezőnk lapunk legújabb számával. Tartalma természetesen főképp az elmúlt évhez kötődik. A brünni szervezeti élet eseményein kívül beszámolunk benne a márciusban megtartott prágai küldöttközgyűlésről, az új alapszabályról, és arról, hogy a brünni szervezet az új alapszabály értelmében a CSMMSZ keretén belül önálló jogi és gazdasági egységgé alakult.

Törzsolvasóink figyelmét bizonyára nem kerülte el lapunk új köntöse. A megcsappant támogatás szerényebb keretek közé szorít bennünket, ám bízunk benne, hogy az egyszerű kivitel is élvezetes tartalmat takar.

A szerkesztők

A jókedvű brünni magyarokról, a jubileumról és a jövőről

Amikor elvállaltam a megtisztelő felkérést e kötet bevezetőjének a megírására, elgondolkodtam azon, mi az, ami külsőre, egy kívülálló számára is jellemzi és megkülönbözteti a brünni magyarokat a többi csehországi magyartól. Nem kellett sokáig tönmöm az fejemet s rájöttem: a jókedv, a mosoly az, ami jelenlétüket és tevékenységüket kíséri. S lelki szemeim előtt felmerültek a mosolygós arcok: Detáry Attiláé, Mazanec Piroskáé, Navrátil Kláráé, Olgvai Violáé, de első-sorban Vojtek Zoltáné, s e mellett szinte hallottam azt a két szót, amellyel mondanivalóját szokta bevezetni: „Figyelj csak...”. Nos, ha csupán a jóindulatot és az egymásra való figyelést lehetne a brünni magyarok „számlájára” írni, már akkor is megérdemelnék az elismerésünket és a megbecsülésünket.

Nem kívánom most a brünni alapszervezet tevékenységét részletezni, gondolom, ez az emlékkötet más helyén megtalálható lesz. Csupán néhány lényeges pontra szeretném felhívni a figyelmet. A szervezet programtevékenységében az 1995-ös év tekinthető vízválászónak, hiszen ebben az évben kezdte el működését a Magyar Kulturális és Infomációs Centrum (MKIC), amely a mai napig szilárd bázist jelent a brünniek számára. Ebben az évben rendezték meg először a Brünni Magyar Kulturális Napokat, és szintén et-

től az évtől jelent meg a Brünni Magyar Futár is. Ettől kezdve figyelhető meg tevékenységük folyamatos és átgondolt minőségi és mennyiségi növekedése is. A klubösszejöveleteken, vitaeste-ken, kiállításokon kívül megszervezték a gyerekekkel való foglalkozást, a Mikulás-esteket s a hétvégi családi gyermeknapokat, a táncsoportot, s annak fellépéseit a Strážnicei Nemzetközi Folklorfesztiválon stb. Nem elhanyagolható az alapszervezet tájékoztató, mai divatos szóval „public relations” tevékenysége sem. Kiépítették és fejlesztették kapcsolataikat számos hivatalos és nem hivatalos szervvel. Ez ismertségük növelésén kívül egy további, szintén hasznos dologgal járt: megbízható, komoly szervezetként különböző intézményeknél szép eredménnyel pályázhatnak pénzügyi és egyéb támogatásra. E felsoroláshoz óhatatlanul kapcsolnom kell a szintén Brünnben élő szociológus, Szaló Csaba szavait: „Ha van egy bizonyos fajta kulturális közösség, ez csak akkor tud létezni, és akkor van létjogosultsága, ha önmagát is meg tudja szervezni”. Nos, a brünni magyarokról el lehet mondani, olyan módon voltak képesek magukat megszervezni, hogy tevékenységük, eredményeik révén méltó és követendő példaként lehet őket említeni!

Egy nemzet, s még fokozottabban egy nemzeti kisebbség számára további léte szempontjából alapvető fontosságú lélekszámának alakulása. A Cseh Köztársaságban élő magyarság létszáma sajnos erőteljesen csökken. A két legutóbbi népszámlálás (1991 és 2001) között több, mint 26 százalékos csökkenés következett be. Öröndetes tény azonban, hogy a Brünnben és környékén élő magyarok száma erőteljesen növekedett. 1991-ben 510 személy vallotta magát magyar nemzetiségűnek, 2001-ben pedig már 561 magyart számláltak meg. Ez 10 százalékos növekedést jelent! Külön elemzést igényelne, hogy ebben a növekedésben milyen szerepet játszott a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége brünni alapszervezetének a tevékenysége. Megkockáztatom azt a feltételezést, hogy miután a Brünnben és környékén élő magyaroknak gyakorlatilag a fele az alapszervezet tagja, ez a tény a közérzetükre és magyarságuk megtartására és fejlesztésére bizonyára hatással lehetett.

S talán ezen a ponton kapcsolható össze a múlt és a jelen a jövővel. A Cseh Köztársaság egy közelmúltban meghozott törvénnyel szabályozza a nemzetiségek jogállását, lehetőséget adva önazonosságuk, anyanyelvük, szokásaik megtartására és fejlesztésére. Ilyen értelemben egy olyan nemzeti kisebbség, amely élni és fejlődni akar, s használni akarja a törvény adta lehetőségeket, az állam számára nem valamiféle teher, hanem a csehországi polgári társadalom sokszínűségének a kifejezése. Azt kívánom tehát mind a brünni alapszervezetben tömörülő magyaroknak, mind általában a Csehországban élő magyaroknak, hogy a következő tíz évben is éljenek a törvény által biztosított lehetőségekkel, s határozotlan, de továbbra is mosollyal és jókedvvel fejlesszék magyarságukat és emberségüket.

Csény Tamás
a Cseh- és Morvaországi Magyarok
Szövetségének alapító elnöke

Hol tartunk ma?

- ♦ A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségét (CsMMSz) 1990-ben alapították Prágában. Azóta 6 alapszervezete alakult, a brünni 1993-ban.
- ♦ A CsMMSz brünni szervezete 2003-ban 220 tagot jegyzett (ez a Brünnben nyilvántartott 427 magyar nemzetiségű állampolgárnak több mint 50 %-a), ebből a fizető tagok száma 2002 december 31-ével bezárólag 113 volt.
- ♦ A fizető taglétszámot figyelembe véve a brünni szervezet a CsMMSz második legnagyobb alapszervezete.
- ♦ Egyedüli alapszervezet, mely Magyar Kulturális és Információs Centrumot (MKIC) üzemeltet, igyekezve ezzel kielégíteni úgy a tagság kulturá-

lis, művelődési és egyéb igényeit, mint a cseh nyilvánosság érdeklődését a szolgáltatások iránt.

- ♦ Rendszeres havi tájékoztatót adunk ki, mely segíti a kapcsolattartást tagjainkkal, támogatóinkkal és a szervezettel szimpatizálókkal.
- ♦ Időnkénti kiadványunk a Brünni Magyar Futár pedig közösségformáló, közösség-összetartó szerepet tölt be.
- ♦ Az évente megrendezendő Magyar Kulturális Napok küldetése pedig a magyar kultúra népszerűsítése cseh környezetünkben
- ♦ Szervezetünk ma már széles kapcsolatrendszerrel rendelkezik, együttműködik helyi, kerületi és állami szervekkel, nemzetiségi szervezetekkel, magyar hivatalos szervekkel, intézményekkel és baráti kapcsolatot tart fenn nem egy határon túli magyar egyesülettel.

- ♦ Az MKIC üzemeltetésének köszönhetően sikerült részben megoldani tevékenységünkhöz szükséges anyagi háttér biztosítását.

- ♦ Bevételi források 2002-ben:

- belföldi és külföldi pályázatok által elnyert támogatás: 60 %
- a MKIC szolgáltatásaiból származó bevétel: 30 %
- tagsági díj: 6 %
- egyéb bevétel: 4 %

- ♦ A szervezet célkitűzéseinek következetes megvalósításával sikerült bizonyítanunk megbízhatóságunkat és kívüni úgy tagjaink mint támogatóink bizalmát.

Célkitűzéseink:

- ♦ az identitástudat megőrzését, a magyar nyelv, kultúra és hagyományok megtartását segítő lehetőségek biztosítása,
- ♦ a magyar kultúra cseh környezetben való népszerűsítése,
- ♦ szolgáltatások nyújtása.

A Triton Trio októberi cimbalomkoncertje

Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége

Svaz Maďarů žijících v českých zemích

Brno

1993-2003

A novemberi emlékünnepekre készült kiadvány és CD rövid összefoglalást nyújt tízéves tevékenységünk legfontosabb mozzanatairól. Hogy miről olvashatunk e kiadványban? Íme a tartalomjegyzék:

1. A jókedvű brünni magyarokról, a jubileumról és a jövőről
2. Morava a Uhry v průběhu staletí
3. Magyar szervezetek Brünnben
 - Corvina 1921-től
 - Kafedík 1969-től
 - CSMMSZ 1993-tól
4. Tények, kiemelt események
5. Vendégeink voltak... (lapozgatás a krónikában)
6. Sajtóvisszhang
7. 10 év több szemszögből... (vélemények)
 - Jégh I. (Csemadok Pozsonyvárosi Választmányának titkára)
 - Duchoň P. (Brünn város főpolgármestere)
 - Krist J. (Cseh Kulturális Minisztérium Kulturális Tanácsának tagja, a Strážnice-i Népművészeti Intézet igazgatója)
 - Forrai Kristóf (Magyarország Csehországi Nagykövete)
 - Kiss Sz.R. (Prágai Magyar Kulturális Központ igazgatója)
 - Veres I. (Magyar Turisztika csehországi képviselőténék igazgatója)
 - Pogány E. (Szövetség a Közös Célokért központi irodájának vezetője)
 - Bálint P. (Határon Túli Magyarok Hivatala elnöke)
8. Támogatóink
9. A szervezet volt tisztségviselői
10. Eseménynaptár 1993-2003

CD melléklet – a brünni szervezet képeiben

*„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk.
Otthon és azonosak önmagunkkal.”*

Tamási Áron

MF DNES - 17. října 2001

D/4

JIŽNÍ MORAVA

Maďaři nabízí svou kulturu

Už posedmé se v Brně uskuteční Dny maďarské kultury. V nadcházejících čtyřech týdnech nabídnou folklor, výtvarné umění, filmové projekce a lidovou tanečnicku.

Brno (mlk) - Řadu pěti různorodých akcí zahájí v neděli dopoledne nše slouženci v maďarštině. V kostele u svatého Jakuba začne v deset hodin. Na nedělní odpoledne potom připravila brněnská pobočka Svazu Maďarů Jižních a českých zeměch vystoupení regionálního folklorního souboru z Budapešti. "Jedná se o pro-

fesionální těleso asi pětáctičetí tanečnicků a hudebníků," přibližuje předseda brněnské pobočky Zoltán Vojtek. Maďarský státní lidový soubor.

Jeho program, který začíná v Bílém domě v 17 hodin, ponese název S tancem v krvi. "Pjde o historické tance v původních krojích, ale také velkolepou divadelně-taneční produkci," upozorňuje Vojtek. Hudební doprovod prvnímu maďarskému souboru obstará kapela specializovaná na autentickou lidovou muziku a známá církviská kapela Jenő Oláh. Osi příštího týžně hrnečkáři Maďarů zpřístupní ve svém kulturním centru v Gorkého ulici 12 kolekci

maďarských karikatur. "Nejde jen o satirické kresby politiků, ale také nejhrůžnějších celebrit," popisuje Vojtek.

Až v polovině listopadu bude celá akce pokračovat dvěma projekcemi v kině Art. První nabízený snímek Cena zlata vznikl už v roce 1988 a zachycuje zlomové události v Maďarsku v letech 1945 a 1956. Druhý titul Vášen byl natočen před třemi lety. "Bude později uváděn ve filmových klubech. Je to však v tuzemsku po dlouhé době dílo zákopené distributory a reprezentující současnou maďarskou kinematografii," sdělil Jiří Svěda z kina Art. Až v závěru listopadu vyvrcho-

lí Dny maďarské kultury Kateřinskou zánku. "Jde o nejpoptávanější žánr. Mnozí Maďarů, kteří jej slaví dokonce desetkrát do roka. Listopadový svátek je však skutečný pojem," řekl Vojtek.

Brněnský Svaz Maďarů vznikl v roce 1963. Vojtek vzpomíná na těžké začátky: "Původních třináct členů se rozrostlo na dvě stovky." V Brně posléze posledního slovítko má 401 občanů maďarské národnosti. "Poradíme zhruba dvě akce měsíčně. Většinou přednášky, besedy, výlety či kulturní setkání," uvedl Vojtek. Pravidlem je se stady návštěvy zbylých deseti národnostních menšin na území Brna.

*Isken ádítion meg Valamennyiötötvet, kög, óvjárok, tejejenikék
a kochidárok, nyelvetűket - a velőitek menekitek epimék!*

Sol - rok nereklek

(1996. 11. 1.)

Gönn Árpád

Kerek évfordulók 2004-ben

1919. január 27.Ezen a napon halt meg Ady Endre.....	85
1879. március 4.Ezen a napon halt meg Paál László festő.....	125
1934. március 12.Ezen a napon született Moldova György.....	65
1894. március 20.Ezen a napon halt meg Kossuth Lajos.....	110
1844. március 24.Ezen a napon született Arany János.....	160
1814. április 21.Ezen a napon született Egressy Béni.....	190
1904. május 5.Ezen a napon halt meg Jókai Mór.....	100
1594. május 30.Ezen a napon halt meg Balassi Bálint.....	410
1964. május 30.Ezen a napon halt meg Szilárd Leó.....	40
1914. június 1.Ezen a napon halt meg Feszty Árpád.....	90
1979. június 24.Ezen a napon halt meg Örkény István.....	25
1884. június 28.Ezen a napon halt meg Táncsics Mihály.....	120
1854. június 29.Ezen a napon halt meg Kossuth Szusza (Kossuth L. húga).....	150
1879. június 30.Ezen a napon született Móricz Zsigmond.....	125
1914. július 17.Ezen a napon született Tolnay Klári.....	90
1879. július 19.Ezen a napon született Móra Ferenc.....	125
1849. július 31.Ezen a napon esett el Petőfi Sándor.....	155
1929. augusztus 17.Ezen a napon halt meg Benedek Elek.....	75
1904. október 13.Ezen a napon halt meg Lotz Károly festő.....	100
1759. október 27.Ezen a napon született Kazinczy Ferenc.....	245
1924. december 25.Ezen a napon halt meg Váci Mihály.....	80
1464.Mátyás koronázása.....	540
1514.Dózsa György.....	490
1604.Bocskai – első Habsburg ellenes felkelés.....	400

A CSMMSZ küldöttgyűlése

Március 29-én Prágában tartotta országos küldöttgyűlését a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége. A tanácskozás legfontosabb eredménye a Szövetség hosszás előkészületet után megszületett új alapszabályának az elfogadása volt, amely nagyobb önállóságot biztosít az egyes alapszervezeteknek. Az alapszervezetek képviselői ugyancsak megszavazták, hogy lépünk be a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségébe (NYEOMSZSZ). A CSMMSZ elnöke továbbra is Végh István maradt, az újonnan létrehozott alelnöki tisztséget pedig Vojtek Zoltán, a brünni alapszervezet elnöke tölti be.

Bálint P. J. és a szövetség elnökségi tagjai

A SZÖVETSÉG ELNÖKSÉGÉNEK TAGJAI:

- Prágából: Fiala Jaroslav, Churáček Kornélia, Végh István (a Szövetség elnök), Trosko Zoltán
- Brünnből: Detáry Attila, Vojtek Zoltán (a Szövetség alelnöke), Fazekas Mónika
- Osztrovából: Hyvnar Anna, Gágyor Katalin
- Pilzenből: Kuczmann Miklós
- Teplícéből: Kulina Ferenc, Havryla Anikó
- Litoměřicéből: Strmeňová Marianna

AZ ORSZÁGOS ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG TAGJAI:

- Somogyi László (a brünni alapszervezet tagja)
- Komjáthy Róbert (az osztrovai alapszervezet tagja)
- Javorcsik Károly (a pilzeni alapszervezet tagja)

A VII. KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉS HATÁROZATA

1. A küldöttközgyűlés jóváhagyta a küldöttközgyűlés programjavaslatát és a közgyűlés bizottságainak összetételét
2. A küldöttközgyűlés elfogadta az elhangzott beszámolókat a hozzászólásokra adott kiegészítő válaszokkal.
3. A küldöttközgyűlés jóváhagyta a tagsági díj emelésére beterjesztett javaslatot (200 Kč/fő/év – alapdíj, 300 Kč/fő/év – a Prágai Tükör előfizetésével kombinált tagsági díj)
4. A küldöttközgyűlés megszavazta a NYEOMSZSZ-ba való belépést.
5. A küldöttközgyűlés elfogadta László Imre és László Imréné Kata számára javasolt tiszteletbeli tagságot
6. A küldöttközgyűlés egy módosítással jóváhagyta a beterjesztett új alapszabály-tervezetet.
7. A küldöttközgyűlés jóváhagyta, hogy az Elnökség tagjainak száma 13 fő lesz.
8. A küldöttközgyűlés tudomásul vette a Szövetség Elnökségének név szerinti összetételét, az új elnök és alelnök személyét.
9. A küldöttközgyűlés jóváhagyta az Országos Ellenőrző Bizottság összetételét.

Riport Bálint Pataki Józseffel a HTMH elnökével

A küldöttgyűlésen a magyar kormány képviselőjében vendégként részt vett Bálint-Pataki József államtitkár, a Határon Túli Magyarok Hivatalának (HTMH) elnöke, aki a tanácskozás szünetében készséggel válaszolt kérdéseinkre.

Külföldi magyarok körében olykor elhangzik, hogy a budapesti hivatalok eléggé Erdély-központúak, ahol a legnagyobb számú magyar kisebbség él. Hogy áll ebben a tekintetben a HTMH?

Én éppen azt mondtam el itt ma a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségének közgyűlésén, hogy minden magyar közösségnek, bármilyen kicsi is legyen, bárhol is éljen, akár a messzi, akár a közeli szomszédságban, megvan a helye, szerepe, és oda kell rá figyelni. Hiszem, hogy megbízatásom ideje alatt a határon túli ma-

gyarság semmilyen jelét nem fogja tapasztalni annak, hogy az egyik vagy a másik közösség az egyik vagy a másik kárára előnyben lenne részéssítve Budapest részéről. Ez nem is lenne jó. Érzésem szerint talán kormányzati politikában ez korábban sem jelent meg. A másik dolog, amiről itt a kérdésben is szó esett, hogy a magyarországi pártpolitika kissé más...

Mi, csehországi magyarok, egy specifikus helyzetben vagyunk. Itt és most, tehát Csehországban, már nem vagyunk szomszédos országbeli magyarok, de nyugat-európai magyarok se vagyunk. Döntő többségünk – születésénél fogva – szomszédos országbeli magyar, akin egy újabb állambatár – ezúttal a cseh-szlovák – lépett át. Hogyan is kezel minket a gyakorlatban Budapest?

Magam is úgy látom, hogy egy teljesen sajátos helyzetről van szó. És ez mindenképpen egy ennek megfelelő sajátos kezelést is igényel. Azt kell mondanom, hogy ez – szerintem – egyfajta köztes helyzet. Ha a cseh- és morvaországi magyarok úgy látják, hogy a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségében (NYEOMSZSZ) sokkal hatásosabban tudják képviseltetni magukat ... azt hiszem az abba való belépés egy jó döntés lenne...

Hát, tán azért is lépünk be oda, mert csak oda bívtak meg minket...

...hát igen. Ezt kommentálni nem az én feladatom. Ami azonban minket illet – és most hadd ne soroljam fel azt a sok-sok érvet, amelyek alapján a HTMH ezt a döntést meghozta – mi, tehát a HTMH, úgy határoztunk, hogy a csehországi magyarok, a velük való törődés továbbra is annak a szervezeti egységnek a feladata, amely a szlovákiai magyarokkal foglalkozik.

A csehországi magyarok több mint 90 százaléka szlovákiai származású...

Én ezt a helyzetet teljesen megértem. És ennek megfelelően akarok tenni és teszek, amit tudok. Látogatásom alkalmával sok mindenkivel beszélgettem: egyetemistákkal, az Együttélés szervezetének képviselőivel, a CsMMSZ országos és helyi vezetőivel, mindnyájan arra ösztönöztek, azt kérték, hogy úgy tekintsünk az itteni magyarokra, mint egyfajta kvázi szlovákiai magyar közösségre, s úgy kezeljük őket, akár a szlovákiai magyarokat, a szlovákiai magyarok ügyét. Ezt természetesen idézőjelben mondom. A közalapítványok révén a különböző tárcáknál is úgy szeretném

szervezni a programokat, hogy a csehországi magyarok számára is láthatóak legyenek a támogatási lehetőségek. Például a csehországi magyar diákok lépjenek kapcsolatba a szlovákiai magyar ösztöndíj tanáccsal, a szlovákiai magyar társaikhoz hasonlóan. Magam is úgy vélem, hogy akkor teszünk helyesen, ha a csehországi magyarokkal intenzívebben foglalkozunk ilyen téren, mint egy nyugati magyar szóránnyközösséggel.

Bízhatunk abban, hogy nem veszünk el a szlovákiai magyarok között?

Nem, semmilyen formában sem. Mi segíteni kívánjuk a csehországi magyarokat. S ez a segítség nem lesz a szlovákiai magyarok rovására, az ő keretük terhére.

Milyen konkrét kérések, felvetések merültek fel a csehországi magyarokkal folytatott megbeszélésen?

Azt éreztem, hogy úgy a diákok, mint a CsMMSZ képviselői is főleg a nagyobb odafigyelés igényét fogalmazták meg, egy olyan segítséget, amely nem feltétlenül csak anyagiakban merül ki. Hangsúlyozták a kapcsolattartás fontosságát; ha egy adott esetben mondjuk valahol működik egy könyvtár, kapjon segítséget, a diákok számára legyen hozzáférhetővé a részképzés, a posztgraduális képzés. Ezek gyakorlati teendőik, s részünkről aránylag könnyen teljesíthetők. Meggyőződésem, hogy a legjobb akaratunk és lehetőségeink szerint teljesítjük is őket. Tőlünk ez egy kicsit nagyobb odafigyelést igényel. Ezt megértettem, ezért is szoltam a közgyűlésen elhangzott beszédemben arról, hogy nemcsak a közvetlenül szomszédos országokban élő magyarokra, azok problémáira figyelünk, hanem a más országokban élő magyarokra is. Vannak

speciális helyzetek, s nem egyszer egy kicsit nagyobb odafigyeléssel nagyon hasznos dolgokat lehetne tenni.

Utolsó kérdés. Van-e már kidolgozott koncepciója a HTMH-nak arról, hogyan fog együttműködni a batáron túli magyarokkal azt követően, hogy Magyarország várhatóan 2004 májusától az Európai Unió tagjátá válik? Mennyire fogja ez a tény érinteni a magyar kisebbségekkel való budapesti törődést?

Minden bizonnyal érinteni fogja. Munkatársaimmal már dolgozunk az új koncepción, keressük helyünket az új helyzetben. Mindenképpen véget ér ugyanis a mai helyzet, s csak a szomszédos országokban élő magyarok – akikkel a HTMH a legintenzívebben foglalkozik – az uniós csatlakozásunk után három, egymástól gyökeresen eltérő helyzetben lesznek. Egy részük velünk lesz az EU-ban (például a szlovákiai magyarok, de a csehországiak is), egy másik részük – köztük a legnagyobb magyar közösség, az erdélyiek, valamint reményeim szerint a vajdasági magyarság is – pedig belátható időn belül, néhány éven belül válik uniós taggá. És sajnos lesz egy harmadik csoport, a kárpátaljai magyarok, akiknél igencsak a távoli jövő kérdéseként merül fel az uniós tagság. A második és a harmadik csoporttal a kapcsolattartás egy időre nehezebb lesz, keressük a megoldást a problémákra. Ezen a téren egyrészt olyan feladatokkal találkozunk, amelyekre tudatosan is készülni tudunk és készülnünk, ilyen például az Ukrajnával szembeni vízumkénszer bevezetése, ami semmiképpen sem Magyarország hibája, de ez a tagság ára, egyfajta belépő a klubba, amit meg kell fizetni. Ugyanakkor vannak olyan problémák is, amiket most még nem is tudunk pontosan felmérni. Vegyük csak a diákokat. Ma senki sem tudja egzaktul megállapítani, hogy milyen lesz az érdeklődés a magyarországi főiskolák, egyetemek iránt. Az uniós tagság után egészen másképpen jelentkezhet egy bécsi diák Budapestre, mint egy kárpátaljai magyar. De ugyanúgy jelentkezhet egy lisszaboni is. Nyilvánvaló tehát, hogy egy újfajta ösztöndíj-politikát kell majd folytatni. Erről már vitázunk, keressük a megoldások lehetőségeit az oktatási és a művelődési tárca képviselőivel együtt. Ugyanakkor megpróbáljuk prognosztizálni azokat a magyar kisebbségeket érintő problémákat is, amelyek ma még nem tűnnek reálisnak, de felmerülhetnek

Kokes János

Csehországi Magyar Gazdasági Társulat (CSMGT)

A szervezet 2003. március 27-én alakult meg Prágában, alapvető célja fórumot teremteni a cseh-magyar gazdasági kapcsolatok iránt érdeklődő vállalkozóknak, gazdasági szakértőknek, üzletembereknek és vállalatoknak.

Az alapító közgyűlés, amelyet szerda délután tartottak Prágában, Belák Csabát választotta meg a társulat elnökévé. A szervezetbe mindjárt az induláskor több mint két tucatnyi vállalkozó lépett be, s tekintettel az érdeklődésre, várható, hogy a tagság a következő hónapokban tovább bővül.

Belák Csaba a társulat célkitűzéseinek és programjának ismertetésekor elmondta, hogy nem érdekvédelmi szervezetről, hanem fórumról van szó, amely lehetőséget kíván nyújtani a cseh-magyar gazdasági kapcsolatokat érintő bármiféle információcserére és tájékoztatásra. A társulat adatbankot hoz létre, amely tartalmazni fogja a témával kapcsolatos csehországi és magyarországi információkat, hogy ezúton is segítséget nyújtson az érdekelt vállalkozóknak és üzletembereknek egyaránt. Ugyanakkor a társulat közvetítő szerepet is vállal, s adatbankja a későbbiek folyamán üzleti alapon szélesebb körben is hozzáférhető lesz. A CSMGT szakmai nyilvántartást kíván vezetni tagjairól, valamint a cseh-magyar kapcsolatban érdekelt cégekről. A társulat természetesen szorosan együtt kíván működni a megfelelő cseh és magyar gazdasági és kereskedelmi szervekkel, képviselőkkel, kamarákkal.

Wittek András a prágai magyar kereskedelmi kirendeltség képviselője az alapító közgyűlésen elmondta, hogy 2002-ben a cseh-magyar kereskedelem volumene mintegy 1,6 milliárd eurót tett ki. Ebből mintegy 700 millió euró a magyar kivitel, míg a behozatal értéke nagyjából 900 millió euró.

A Csehországi Magyar Gazdasági Társulatnak úgy vállalkozók, mint jogi személyek (pl. kft vagy rt.) is tagjai lehetnek, s nem feltétel a csehországi székhely, sem a cseh állampolgárság. A CSMGT alapszabályzata és a társulatot érintő információk a szervezet weboldalán is megtalálhatóak (<http://www.csmgt.cz>). A társulat e-mail címe: office@csmgt.cz

Kokes János (MTI)

Rendkívüli tagsági gyűlés Brünnben

2003. december 10-én rendkívüli tagsági gyűlést tartott a CSMMSZ Brünni szervezete. A gyűlésnek egy fő pontja volt: önálló jogi és gazdasági egység-váljon-e a szervezet a CSMMSZ keretén belül.

A részleges önállóság kérdésével a szervezet vezetősége már régóta foglalkozott, a gazdálkodás szempontjából ugyanis ez a forma sokkal rugalmasabb (a Brünni szervezet sokoldalú tevékenységet folytat, szolgáltatásokat nyújt, ebből kifolyólag szerződéseket köt, számlákat állít ki, stb.). Az utolsó lökést a kérdés eldöntésében a december 2-án befejeződött önkormányzati ellenőrzés adta, ami megkérdőjelezte a Brünni szervezet által megkötött szerződések hitelességét (a hivatalosan bejegyzett jogi személy székhelye ugyanis Prága), továbbá a kapott támogatás könyvelésileg helyes kimutatását a központi végzett könyvelésben (a központi könyvelésbe közvetlen belátásunk nincs, így nem

tudjuk befolyásolni).

A jogi és gazdasági önállóság mellett beszél az a tény is, hogy a jövőben elsősorban regionális szinten fog működni a támogatási és az elszámolási rendszer.

Az említett tények alapján – kihasználva a márciusban elfogadott új alapszabály adta lehetőséget – a Brünni szervezet rendkívüli tagsági gyűlése december 10-én úgy döntött, hogy a CSMMSZ berkein belül önálló jogi és gazdasági egységgé alakul át. Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy a Brünni szervezet továbbra is a Szövetség része, a Szövetség alapszabályával összhangban tevékenykedik, csak önálló szerződéskötési joggal rendelkezik, önállóan pályázhat és gazdasági tevékenységéről önállóan könyvelést vezet. Ugyanakkor felelőség szempontjából kikerül az országos Szövetség védőszámára alól...

Nemzetiségi adás a Cseh TV-ben

A Cseh Televízió Babylon című heti 14 perces nemzeti kisebbségekkel foglalkozó magazint indít. A magazin minden pénteken 18:40-kor a ČT 2-n lesz látható. Az első kiadás január 9-én lesz. A magazint az osztravai stúdió készíti, s az egész koncepciót egy kisebbségi képviselőkből álló tanács – amelynek magyar részről Kokes Zoltán a tagja – javasolja, illetve véleményezi.

Marta Svozilová szerkesztő és rendező tájékoztatta a tanácsot, hogy a magazin alapvetően három részt fog tartalmazni:

- riport
 - egy érdekes, kisebbségi személyiség portréja
 - rövid infók volt, vagy várható eseményekről
- Nyilvánvaló, hogy ez csak a törzs, amely esetenként módosulhat, illetve módosulni fog a

helyzet, s a műsor fogadtatásának tükrében. Lehetséges például egy nagyobb lélegzetű tematikus anyag elkészítése is.

Miután a műsort a tévé vezetése nemrégiben jóváhagyta, s januárban indul, tőlünk is kér a televízió néhány tippet. **Itt a lehetőség, hogy tagjaink, olvasóink is kifejtésig véleményüket, milyen témákat, problémákat szeretnének látni a magazinban** (például iskolák, nyelvhasználat, sajtó, műemlékek, kettős állampolgárság, folklór, diszkrimináció, illetve együttműködés, klubok, egyedinek számító események, kisebbségi személyiségek, társadalom, kultúra, vállalkozók vagy bármiféle más terület, amit érdemesnek tart a potenciális néző). **Az esetleges ötleteket, javaslatokat a szerkesztőség címére kérjük beküldeni.**

Ostravské studio ČT připravilo nový magazin o životě menšin v ČR

– Ostravské studio České televize připravilo nový magazin Babylon, který pojednává o životě menšin v České republice. Magazin je určen nejen pro menšiny, ale i pro širokou veřejnost, které život a problémy menšinových skupin obyvatelstva nejsou lhostejné, sdělila ČTK Jolanda Pilařová z tiskového oddělení ostravské televize. Publicisticko-servisní magazin bude poprvé uveden v pátek 9. ledna 2004 na druhém programu České televize, a to od 18:40. Nový magazin vznikl v Centru publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava. První díl nového publicistického týdeníku se bude zabývat otázkou, proč se z českého prostředí vytrácí slovenština.

OSTRAVA 3. ledna 2004 (ČTK)

• **január 15.**

A modernizmus előfutárai a magyar fotóművészetben – kiállítás-megnyitó a Morva Galériában

• **január 28.**

Nobel-díjasok – a 2002-es irodalmi Nobeldíj tulajdonosát a magyar származású Kertész Imrét mutatta be Detáry Attila a Mahenuv památnik klubban

• **február 12.**

Évzáró tagsági gyűlés

• **március 12.**

Herencsár Viktória cimbalomművész koncertje és hangszer történeti előadása; a hangverseny követően tárlatvezetés az Iparművészeti Múzeumban.

• **március 16.**

Magyar nyelvű szentmise a március 15-i nemzeti ünnep alkalmából, majd koszorúzás a magyar jakobinusok emléktáblájánál, a Spilberk várőrön falánál

• **március 23.**

A Dél-alföldi Szaxofon Együttes – jazz band koncertje

• **március 26.**

Vitaest – beszélgetőpartnerünk Patricie Hanzlová (2002-ben szerzett diplomát a Masaryk Egyetemen, és diplomamunkájában a brünni magyarok beolvadásának folyamatát vizsgálta).

• **március 29.**

CSMMSZ Küldöttközgyűlés Prágában

• **április 9.**

Történelmi előadás, Fejezetek a II. világháború történetéből – a doni áttörés 60. évfordulója – Simon Attila történész

• **április 16.**

Magyar kulturálist est a Jeden svět (Közös világ) elnevezésű nemzetközi filmfesztivál keretén belül

Sírt s kacagott a szó, s az ének

2003. április 24-én Prága után Brünnben is fellépett Szvorák Kati és Tóth Zsóka egy gyermekelőadással, melynek címe a Rácsrendítők volt. Az előadók a PT-nek adott interjújából idézünk most egy-két gondolatot...

Nem mindennapi esemény az itteni magyarságnak, amikor ilyen színvonalas műsorral ajándékozzátok meg őket. Gondolom, ugyanilyen szívesen fogadnak benneteket más magyarlakta területeken is.

Sz.K.: Eddig még sajnos csak Szlovákiában szerepeltünk. Pedig jó lenne, fontos lenne Erdélyben is vagy Kárpátalján.

T.Zs.: Az a probléma ezeknél a műsoroknál, hogy arra hagyatkozunk – ez valamennyire működik is –, ami „színhagyomány útján” terjed. Valahol, valaki hallott rólunk, és meghív vagy visszahív. Valójában nem tesszük meg azt, amit meg kellene tenni, sajnos nem menezseljük magunkat, ebbe is nagyobb energiát kellene fektetnünk. Az egy jó dolog, hogy nekünk kettőnknek ez a műsor „jólesik”, hogy mi épülünk belőle, de ha tudjuk, hogy ez mással is így van, akkor kötelességünk lenne mindent megtenni, hogy több helyre eljussunk.

Csehországi magyar gyerekeknek – a gyerekekkel – énekeltek, verseltek. Nehéz feladat volt megérteni, elfogadtatni magatokat a más nyelvi környezetben élő kicsinyekkel?

Sz.K.: Jó érzés volt együtt lenni velük, és nagyon tetszik ez az ötlet, ahogyan itt, ebben az

idegen nyelvi környezetben a gyerekekkel magyarul foglalkoznak, ahogy megtanulják a nyelven kívül a hagyományokat is. Ez nagyon fontos, mert eljön az az idő, amikor felnőnek és keresik majd a gyökereiket.

T.Zs.: Mindig érdekes feladat egy gyermekműsor összeállítása. Az itteni fellépés előtt még jobban elgondolkoztunk, hogy milyen verseket válasszunk ki, és lehet-e feltenni kérdéseket a gyerekeknek, kapunk-e rájuk választ, lesz-e bátorságuk a válaszadásra. Lesz-e olyan nyelvi biztonság, egyáltalán, olyan szinten van-e a megértés, ahogy ez a magyar közegben természetes? Örömmel vettük, hogy azok közül a versek közül, amiket hoztunk, jó néhányat ismertek. Mondták velünk. A felismerés öröme, az együttmondás öröme egyébként is felszabadítóan hat a gyerekekre. Az, hogy itt önállóan megszólalnak, válaszolnak, kérdést tesznek föl, ez valami nagyon, nagyon jó utat jelez ebben a közösségben. És jó építkezést azzal, hogy az egészen kicsik is itt vannak, amire sok esetben azt mondják, hogy zavaró. Nem így van. A kicsik tudat alatt érzékelve, önkéntelenül nőnek bele és értik meg, hogy mi történik körülöttük.

Mik a további közös terveitek?

T.Zs.: Sok-sok tervünk van. Beszéltünk arról, hogy balladaestet csinálunk, vagy hogy készítenk egy mesés-dalos műsort gyerekeknek. Tehát terveink vannak, a legnagyobb gond ez a mai rohanós-kapkodós kor, de biztosak vagyunk abban, hogy megvalósulnak.

Mi is reméljük, és azt is, hogy ezeket a programokat látni fogjuk itt, Csehországban is.

Szilvássy Katalin

• **április 23.**

Hasznos tudnivalók – beszélgetés Pogány Erzsébettel a Szövetség a Közös Célokért elnevezésű szlovákiai magyar polgári társulás titkárával a magyar igazolvány megszerzéséről

• **április 24.**

Zenés irodalmi összeállítás – Szvorák Kati (ének) és Tóth Zsóka (Radnóti díjas versmondó) közreműködésével

• **május 16.**

Sátáni tangó – magyar film az Art moziban (rendezte Tarr Béla), a szünetben beszélgetés Krasznahorkai Lászlóval a Sátáni tangó c. könyv írójával

• **május 17.**

Nemzeti kisebbségek találkozója – Návraty ke kofenům (Vissza a gyökerekhez) címmel Brno-Řeckovice, a régi sörgyár területén lévő anfitrumban

• **május 28.**

Koncert – Mészáros Antal zeneszerző, zongorista és Jitka Nevrlá énekesnő előadásában G. Gerschwin, J. Ježek és Mészáros Antal saját szerzeményei hangzottak el

• **május 31.**

Hagyományos, malacsütéssel egybekötött Sport- és Gyermeknap

• **június 3.**

Titíri színház Ilók és Mihók – bolondos magyar népmese. Bábéledés gyerekeknek.

• **június 7-8.**

Családások hétvégéje – Gyerekes családok két-napos, művelődési programmal egybekötött találkozója volt Sadek u Třebíče-ban

• **augusztus 29-31.**

Művelődési tábor 2003 Medlovban

• **szeptember 20.**

Színházi előadás – Örkény István: Tóthék a Divadlo Bolka Polívky színházban

• **szepember 24.**

Kiállítás – Památky Světového dědictví UNESCO v Maďarsku címmel a brünni Nemzeti Műemlékvédelmi Intézettel együttműködve

• **október 15.**

Tropical Transform jazzband koncertje a Podobrazy jazz kávéházban az Art agentúra közös rendezésében

• **október 18.**

Zalka Imre vándorfotográfus kiállítása a Morva Galéria Barokk termében, ugyanott Nemzetközi cimbalomkoncert, közreműködtek: Triton trio – Herencsár Viktória (HU), Martina Krigovská (SK), Bronislava Dočkalová (CZ) és vendégeik: Hiroshi Saito (JAP), Menashe Sasoon (IS)

• **október 22.**

Magyar nap a Mahen Könyvtárban – program: Magyarok Brünnben (fotókiállítás, film), Tiszavirág együttes (néptánc és ének), Nagy L.: Hajdúvitézek (Hajdúci), Mészáros A.: Vzpomínky psané ve tmě (Sötétben írt emlékek) című könyvek bemutatása dedikálással egybekötve

• **október 29.**

Előadás – Magyar utazók és feltalálók, téma-vezető: Simon Attila történelemtanár

• **november 13.**

Vándormuzsikus – Hangszerek meséi óvodásoknak és kisiskolásoknak Gulyás László közreműködésével

• **november 21.**

10 éves a Brünni szervezet – Emlékműsor szóban, képen, éneken, táncban

• **november 22.**

Katalin bál, a Tiszavirág hagyományörző csoport és a Besenyői citerazenekar fellépése

Vissza a gyökerekhez

Eddig két fő rendezvény mutatta be a cseh- és morvaországi nemzetiségek kulturáját – egyik a minden évben a Bolek Polívka Színházban sorra kerülő „Žijeme v jednom městě” c. műsor, a másik pedig a kétévenkénti Domovina a strážnicei folklór fesztivál keretében.

Az idén azonban új ötlettel állt elének Dr. Fabišík – a népzene és néptánc, valamint az itt élő nemzetiségek nagy értője és szerelmese –, minden év májusában nyílt terepen a Karácsony előtti színházi esthez hasonló műsort lehetne létrehozni, de egész napra kiterjesztve, az egyes nemzetiségek gasztronómiájának bemutatásával. Bár mi Brünniek e rendezvény műsorában az idén még nem vettünk részt, de szerettük volna, hogy legalább valami itt kedvelt, igazi magyaros étellel vendéglelhessük meg a résztvevőket. Úgyhogy elhatároztuk, hogy „lepipálunk” mindenkit és főzünk egy igazi magyar gulyáslevest! Mint kiderült, az óriási kondér kicsinek bizonyult – rövidke óra elég volt ahhoz, hogy tartalma elfogyjon... S mivel a Dél-Morva Kerület önkormányzata első emberét, Juránek urat is nekünk kellett megvendéglennünk, úgy kellett titokban félretennünk számára az utolsó adagot.

De az öndicséret helyett inkább rátérnék a műsorra. Ha igaz, minden, a Dél-Morva Kerületben élő nemzetiség részéről érkeztek szereplők, ideértve pl. a zsidó, cigány vagy német kisebbséget is. A romák több városból is küldtek együttest, sőt Hodonínból kettő is jött. A görögök, bolgárok, horvátok kortáncokkal bűvöltek el, melyeknek alaplépéseit a délután folyamán el is sajátíthattuk. Ugyanígy a szlovák csárdást, melyet hagyományosan a Brünni Púčík táncgyűtes mutatott be fenomenális fellépésén. De az orosz, né-

met, lengyel nemzetiség is szimpatikus műsorokat produkált – jó hangulatot teremtve. Mindezekért reméljük, hogy jövő májusra nekünk is sikerül a magunk szerény módján hozzájárulni a programhoz. Megjegyzés: példát kellene vennünk azokról, akik a fiatal generáció tagjait is bevonják táncaikba, dalaikba – ami mindig üde színlátás az ilyen rendezvényeken. Nem beszélve arról, hogy ezáltal nagyobb esélyt teremtenek arra, hogy hagyományaik megőrződjenek és szájról szájra szálljanak fiataljaik és gyerekeik körében is itt, hazájuktól vagy kulturájuktól távol.

Mindenkit szeretettel várunk jövő tavasszal a fečkovicei régi sörgyár területén!

Šab.

Családosok hétvégéje

A brünni alapszervezet évváró gyűléseinek vitájában rendszeresen visszatérő téma a gyermekkel való foglalkozás kérdése. A vegyes házasságban élő szülők egy része a magyar nyelv átadásához több segítséget vár el szervezetünkől. Eleinte heti két órás gyerek-foglalkozással próbálkoztunk, sajnos azonban nem minden a szülő tudta ilyen gyakran elhozni gyermekét a klubba, ezért más megoldást kellett találnunk: havonta próbálunk egy-egy programot szervezni, különös figyelmet szentelve azok színvonalára. Áprilisban Szvorák Kati és Tóib Zsóka lépett fel Brünnben gyermekprogrammal, május végén megtartottuk a hagyományos, egész napos gyermeknapunkat, júniusban pedig a gyermekes családok egy egész hétvégét töltöttek együtt.

A kétnapos hétvégi művelődési táborra június 7-8-án a Třebíč melletti Stařeč községben került sor. Öt család találkozott, akik hét 4-8 év közötti kisgyermekkel jöttek – érdekes módon valamennyi fiú volt. A fiúk focival kezdték a barátkozást, majd ebéd után, mivel nagyon meleg nyári nap volt, lesétáltunk a helyi tóhoz, hogy megfürdjünk. Sajnos a tó piszkos vize csak a gyerekeket csábította, de végül néhány áldozatkész szülő is belemerészkedett a vízbe, amelynek talán egyetlen előnye kellemes hőmérséklete volt.

Třebíč környékére nem véletlenszerűen esett a választásunk – a közeli Sádek kastély melletti amfiteátrumban ugyanis aznap nemzetközi cimbalomfesztivált tartottak, ahol az esti főelőadás vendége Herencsár Viktória magyarországi cimbalomművész volt. A nagyszerű zenei élményt még egy esti focizás követte, és lefekvés előtt nem maradt el a meselovásás sem. A felnőttek

természetesen még eldiskuráltak egy ideig, egy-két pohár bor mellett élvezve a kellemes nyári este nyugalmát.

Vasárnap délelőtt magyar verses játékokat játszottunk a gyerekekkel, s amikor belefáradtunk, elolvastunk egy mesét, majd újra játék következett. Ezután az apukák és fiaik közös futbalmeccset játszottak, majd a kifáradt és kimelegedett gyermektársaságnak levetítettünk néhány rövid magyar népmesét. Ebéd után a třebíci strandon ért véget a program. Aki nem sietett, még végigsétált a város zsidónegyedének romantikus szűk utcáskáin.

Azt hiszem, egy kellemes és hasznos hétvégét töltöttünk együtt, jobban megismertük egymást, a fiúk összebarátkoztak, megtanultak néhány magyar mondókát, és talán itt többet beszéltek magyarul, mint egy otthon töltött hétvégén. Bízom benne, hogy mind a szülők, mind a gyerekek jól érezték magukat és legközelebb is szép számmal eljönnek.

Kolář Edit

Költői est-sorozat indult

A brünni magyar klubban egy szerdai napon, költői esttel lepték meg Kolář Edit, Šabacká Ágnes és Detáry Attila az összeállított klubtagokat. Saját összeállításban mutatták be a neves magyar költőket, kezdve Balassi Bálinttal egészen a 20. századi Weöres Sándorig.

Elhangoztak többek között Balassi, Csokonay, Petőfi, Vörösmarty, József Attila, Ady Endre és mások legszebb szerelmes versei. A jelenlevők

áhíttal hallgatták, és mindenki a maga módján idézte fel, mikor találkozott ezekkel a versekkel először. Volt aki a hajdani magyar órákra emlékezett, volt aki iskolai szavalóversenyek hangulatára. Sok részletet csöndesen együtt tudtak mondani a hallgatók az előadókkal. Érezni lehetett a hangulaton a magyar nyelv erejét, szépségét és a szavakon keresztül a versek érzelmi telítettségét.

Ízelítőül idézzünk egy strofát Petőfi Sándor *Szeptember végén* című verséből:

„Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifjú szívemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De ime sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.”

Feleleveníteni a magyar költészetet jó gondolat volt és bizonyára lesz még hasonló est más alkalommal.

Šalplachtová Eva

Strážnice 2003 – a népi hagyományok fesztiválja

A brünni magyar kisebbség az idén is részt vehetett a strážnicei folklór-fesztiválon, ami egyrészt szerezne, másrészt megtiszteltetés. Szerencse azért, mert az idén is akadt néhány lelkes tag, akik vállalkoztak arra, hogy képviseljék az itteni magyarokat és ne hagyják, hogy az idei Domovina nélkülünk kerüljön megrendezésre. Megtiszteltetés azért, mert a műsor bizonyos színvonal elérése nélkül nem kerülhetett volna színpadra.

Nekünk, szereplők számára nagy élményt nyújtott a rendezvény, melynek a Domovina csak egy részét alkotta. Cseh- és Morvaország szinte minden régiójából érkeztek jobbnál-jobb táncgyűttesek, zenészek. S el lehet mondani, hogy valóban mind „tisztá forrásból” merítették és azon voltak, hogy bemutassák saját tájegység-

ük népi hagyományait. Szinte minden együttes úgynevezett „amatőr” volt, ami viszont fellépésük színvonalát illeti, le a kalappal! Mintha „profik” volnának. Élvezet volt hallgatni és nézni őket.

Rendkívül gazdaggá és színessé tették a fesztivált a külföldről érkezett táncgyűttesek műsorai – az embernek a lélegzete is elakadt egy-egy pillanatban... Dél-szlávok, görögök, magyarok (a Hajdú Táncgyűttes Debrecenből fenomenális férfi-táncaival vagy mélyérzelmű erdélyi számaival), szlovákok, mexikóiak, lengyelek, ciprusiak – mind-mind nagy élményben részesítették a nézőket. Legnagyobb sikere mindig a külföldiek gálaestjének van – aki csak kissé késve érkezik a helyszínre (Bludník Amfiteátrum), már nem talál ülőhelyet az óriási méretű kőszínházban.

Ami a mi fellépésünket illeti – férfiak hiányában – egy egyelőre kislétszámú „nőikar” létrehozását határoztuk el s ismételten felkértük a zsitvabesenyői citerásokat, hogy segítsenek a dalok összeállításával és a zenei kísérettel. Így azután összeállt a műsor. Mi lányok inkább lelkesek voltunk, mint tehetségesek, de citerásaink biztatására igyekeztünk legjobb formánkat hozni. Végülis sikerült egy lendületes népdalcsokrot előadni a fesztiválon, szerény tánckísérettel. Ha minden igaz, nem hoztunk szégyent azokra, akiket képviseltünk. A citerásoknak akkora sikerük volt, hogy a Rádió Brno meghívására még élő rádióközvetítésnek is szereplői lettek. Ezúttal szeretnék köszönetet mondani az Ožvald Norbert vezette citerazenekarnak a segítségért, és a lányoknak, akiknek nevét szeretném itt felsorolni: köszönet Hirošová Renátának, Římanová Mariánának, Mišiková Editnek és Nagy Mártinának a lelkesedésért. S aki a próbák alatt mellénk állt, sőt

„szakmai” tanácsokkal látott el: köszönet Sonkoly Tibornak.

Bízunk benne, hogy a jövőben ezek és a hasonló kezdeményezések szaporodni fognak, és titkon azt reméljük (dolgozunk is rajta), hogy sikerül lányokat, de főleg fiúkat találnunk egy brünni magyar néptáncegyüttes létrehozásához. Ugyanis a csehországi fesztivál-szervezők megérdemlik, hogy minél színvonalasabb műsorokkal lépjenek fel nemcsak a hazai tájak, de az itt élő nemzetiségek képviselői is. (Mindenképp szívesen fogadunk sorainkba!) Mindenképpen értékelnünk kell, hogy ilyen és hasonló rendezvényekre rendszeresen sor kerül, mert az ilyen kulturális élmények hatnak talán legjobb irányban az itt élőkre, az európaiakra és a világ egyéb tájain élőkre – s tanítanak minket egymás tiszteletére, elfogadására.

Šab.

Művelődési tábor

2003. augusztus 29-31. Nové Město na Moravě – Hotel Medlov

A CsMMSz hagyományos nyári művelődési táborára a tavalyi évhez hasonlóan ismét augusztus utolsó hétvégéjén került sor, az akkor már megismert és megszeretett medlovi üdülőközpontban. Lehet, hogy a múlt évi kellemesen és tartalmasan eltöltött néhány nap híre toborzott újabb résztvevőket, talán a tavalyi sikeres tanulás és szórakozás, avagy az érdekesnek ítélt családi program felidézése ösztökelte tagjainkat – mindenesetre nagyon sokan eljöttek, gyerekek és felnőttek egyaránt. Étkezések alkalmával öröm volt végignézni az étterem nagytermén, ahol lassan már a két hosszú asztal is rövidnek bizonyult mindenki elhelyezésére. És amit még ennél is fontosabbnak tartok, hogy nagyon sok volt a gyerek – persze külön gyermekprogramok készültek számukra – folyamatos kézműves-foglalkozás, játékok és egy bábszínházi előadás, melynek keretében az egyéni szereplés sem hiányozhatott. Az időjárás ez alkalommal nem bánt velünk olyan kegyesen, mint tavaly (jómagam is csak egyszer merészkedtem a szálloda melletti tó vizébe), esett is, fújt is – egyszerűen kívül inkább ősz volt már, mint nyár – ám mindez csak kismértékben hatott a csemetékre, akik vidámságukkal, „szerepléseikkel” és alkotásaikkal megalapozták valamennyiünk jó hangulatát.

A művelődési tábor keretében két történelmi előadás hangzott el – mindkettő jeles évforduléhoz kötődött. Péntek este II. Rákóczi Ferenc személyéről, életpályájáról és a nevével fémjelzett szabadságharcról emlékezett meg Kovács László

történész, a Somorjai Magyar Tannyelvű Gimnázium igazgatója. Jó volt, hogy Rákócziról nem kiskiskolás szintű értékelést hallhattunk, előadónk sokunk számára szokatlan megközelítésben kereste az összefüggéseket. Nem kevésbé volt érdekes a másnapi előadás, amely során Kovács tanár úr Deák Ferenc talán a többség által kevésbé ismert életútjáról beszélt, az államférfi születésének 200. évfordulója kapcsán. Deák kompromisszumokra képes, problémamegoldó politikus volt, aki életpályája során számtalan helyzetben inkább csak hátulról irányította az eseményeket. Nevével kapcsolatban mindannyiunknak a ki egyezés jut eszébe, pedig Deák több évtizeden keresztül nemcsak egyszerű politikus, ennél sokkal több – szinte intézmény volt. Az előadásokat követően feltett kérdésekre (pl. Erdély, mint önálló állam szerepe a XVI-XVII. század folyamán) újabb izgalmas témák kerültek elő.

Csémy Tamás, a Cseh Centrum igazgatója a két világháború között Magyarországon tevékenykedő csehszlovák diplomata, Anton Straka életét és tevékenységét idézte fel. Straka nagy érdeme a csehszlovák és magyar kulturális kapcsolatok fejlesztése, ápolása volt. Születésének 110. évfordulója alkalmából a közelmúltban Budapesten konferenciát szerveztek, felavatták emléktábláját, és tevékenységéről könyvet adtak ki („Hidat verj, ne éket” – a kétnyelvű érdekes kötet Csoma Orbán munkája).

A művelődési tábor bevezető rövid előadását a Pozsonyból érkezett Pogány Erzsébet tartotta. Beszámolt a státustörvény végrehajtásának tapasztalatairól, a magyar igazolványok kiadásának folyamatairól, arról az útról, amelyet az elmúlt egy évben tettek meg ezen a téren. Örömmel tájékoztathattok bennünket arról, hogy időközben születnek megoldások a csehországi magyarok számára is a „Magyar igazolvány” megszerzése ügyében. Bizonyítékul erre a már eddig kiadott, átvett és használt igazolványok tulajdonosainak tapasztalatai szolgálhatnak.

Úgy vélem, nem tévedek, ha a találkozó nép-

szerüségi listáján a Balázs Géza nyelvész, egyetemi oktató által megtartott anyanyelvi előadásoknak ítélem a pálmát. A mai magyar nyelvel foglalkozó, Magyarországon a médiák révén közismert nyelvész-oktató egyik előadásában a magyar nyelv határon túli változatairól beszélt, a vasárnapi záróelőadásban pedig a 21. századi nyelvkultúra kérdéseit tűzte napirendre. Az előadások közben mi, résztvevő felnőtt hallgatók ismét kisiskolássá váltunk. Jelentkeztünk, példákat kiabáltunk, ha az előadó ezt várta el tőlünk, jókat kacagtunk a szöszedetek, az ehhez kapcsolódó történetek, a bürokratikus nyelv által megszületett nyelvi szörnyszülemények hallatán, magunk is megpróbáltuk bővíteni a tanár úr gyűjteményét megfelelő tájjellegű régi vagy jellegzetesen mai korban keletkezett szavakkal, kifejezésekkel, példákkal. Balázs Géza egyébként nem először volt vendége a CsMMSz-nek, a Prágai Magyar Kulturális Központban már tartott előadást körünkben. Könnyen követhető, szellemes, közvetlen előadásmódja mindenkit magával ragadott. Jó volt játékosan, könnyedén „anyanyelvészkedni”!

Mi volt még? A már említett kézműves- és óvodai foglalkozások főleg kicsiknek (én is kaptam egy golyosbabát és egy ceruzahegyezővel fara-

gott, gyönggyel ékesített, virágocskákkal teli kosárkát) a türelmes és mindig mosolygós Moravcsik Tímea vezérletével. No, és a bábelőadás – énekkel, a nézők szereplésével, eredeti kedves bábokkal, mesével – a Giovannini házaspár – Kornél és Regina – nemcsak a gyerekeket szórakoztatta, hanem a felnőtteket is.

Az esték hosszúra nyúltak a borozó asztalainál, ahol új ismeretségek, barátságok kötődtek. Sajnos, szervezési gondok miatt programunkból kimaradt a táncház – és a szálloda bárjában sem csendült fel a táncra hívó zene. Így maradt az ének és a beszélgetés. Ami ugyanazt a gondolatot erősítette csak meg bennünk, mint a tavalyi közös tánctanulás vagy esti bohókás „vonatozás”: jó együtt lenni, beszélgetni, új arcokat befogadni, érdekes témákról hallani, neves előadók közvetlen asztalaszomszédjaként értékes ismeretségeket kötni.

Szép volt, jó volt, hasznos volt az idei művelődési tábor. Köszönet érte minden résztvevőnek, előadónak és a főszervező Becske Katinak. Jövőre ugyanekkor, ugyanitt? – kérdezhetnénk egymástól. A válasz egyértelműen igen és talán-talán még többen leszünk.

Rónai Katalin

„Kufstein VII.” tanácskozás

Oberpullendorf/Felsőpulya (így szerepel a helységnévtáblán is), a szép, hangulatos burgenlandi város, már többször adott otthont ennek a kétévénként megrendezésre kerülő, mind nagyobb tekintélynek örvendő találkozóknak. Noha az ideje, a 2003. szeptember 6-7-én megtartott tanácskozás anyagi problémák miatt ideiglenesen szakított a hagyománnyal, az egyéves késedelem végül is egy kitűnően időzített időpontot eredményezett. 2004-ben ugyanis tíz ország előtt megnyílik az Európai Unió ajtaja, s a belépő országok, de az előszobában várakozók területén is jelentős számú nemzeti kisebbség él. S természetesen nem ismeretlen ez a kérdés magában az Unióban sem. Lehet tehát aktuálisabb pillanatot találni egy olyan tanácskozás számára, melynek tárgya „Az Európai Unió és az etnikai kisebbségek – diagnózis és prognózis”?

A főrendező *Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége* és a társrendezők, a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ) valamint a *Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesület, Felsőpulya* által meghívott szakértők és kisebbségi politikusok természetesen nagy hangsúlyt helyeztek a magyar kisebbségek helyzetének elemzésére (nem feledkezve meg a nyugat-európai szórványmagyarságról sem), de bemutatottak más európai kisebbségi modelleket is.

A kétnapos rendezvény nagy érdeklődést váltott ki. Színhelyére, Felsőpulya városházának dísztermébe 14 országból közel 250-en érkeztek, a *Cseh-és Morvaországi Magyarok Szövetsége* is népes küldöttséggel képviselte magát. A megjelenteket Deák Ernő, a NYEOMSZSZ elnöke és Anneliese Schmucker, a város polgármestere is köszöntötte. A nyitó előadást Deák Ernő tartotta, dolgozatának címe akár a tanácskozás mottója is lehetne: *Meg akarunk maradni annak, akik vagyunk*. A feszített tempójú

kétnapos előadássorozat során 18 előadást hallgattunk meg. Ezek részletes ismertetésére nem vállalkozhatom, csak nagyvonalakban vázolhatom a főbb gondolatokat.

Az elhangzott értekezéseket három részre osztanám, amelyek egymást kiegészítve járták körül a témát. Az első csoportba tartozók a kisebbségi lét mi-benlétét, lehetőségeit mutatták be, az erről szóló kutatások adatait ismertették, az asszimilációs folyamatokat és önkormányzati törekvéseket elemezték.

Másrészt konkrét helyzetjelentéseket is hallgathattunk kisebbségi politikusoktól: Kudlik Gábor a szerbiai nemzetiségek civil szervezeteiről beszélt, Markó Béla az 1989 utáni erdélyi magyar politika dilemmáit taglalta (együttműködés vagy konfrontáció?), míg Bugár Béla a Magyar Koalíció Pártjának tapasztalatait ismertette. Szó volt a nyugat-európai szórványmagyarság problémáiról is, a házigazdánkat képviselő Kelemen László számunkra különösen érdekes témáról értekezett: az ausztriai magyar népcsoport múltja, jelene és jövője.

A harmadik csoportba sorolnám a különböző kisebbségi modelleket bemutató előadásokat; Dél-Tirol autonómiájáról, a svájci kantonális rendszerről, a dán-német kisebbségi megegyezésről, a finnországi, svédországi, valamint a skóciai és walesi önkormányzati rendszerről. Ezen modellek java – hiányszorúságuk ellenére – már remélhetőleg a jövő Európáját vetítik elénk. De addig még sok a teendő. Ezt fogalmazta meg a tanácskozás végén elfogadott (ellenszavazat nélkül, egy tartózkodás mellett) *Zárónyilatkozat* is, mely többek között megoldatlan kisebbségi kérdésekre hívja fel az egyesülő Európa figyelmét.

Végül egy kellemes színfoltról, az első nap gazdag programját záró műsoros estről ejtenék néhány szót. Élvezettel hallgattuk az *Óri Banda* citeraegyüttest, gyönyörködöttünk a távoli Erdélyből érkezett körösfői *Rákóczi Kultúregylet* fiatal táncosainak bemutatójában és pompás kalotaszegi népviseletükben. Vidám perceket szerzett a Pulya Gyula burgenlandi költő verseiből szavaló Baumgartner Gerhard. Megható volt, ahogy a régi népdalokat éneklő *Felsőpulyai Vegyeskórus* előadásába egyszer csak hal-kán dúdolva bekapcsolódott a hallgatóság is.

Kitűnően szervezett, elménydús összejövetel volt az ideje. Köszönem érte a szervezőknek, házigazdáinknak és a rendezvényt támogató Határon Túli Magyarok Hivatalának.

Képeslap helyett Brünnből

Katalinoknak november 25-ére milyen ajándékokat is lehet adni a virág mellé? Például egy bali beléptől. Tették ezt Brünnben, a CsMMSz helyi alapszervezetében az idén immár negyedik alkalommal. Többéves készülődés után ez évben én sem maradtam ki e jó szokás kedvezményezettjei közül.

Az idei borongós novemberi hétvége ugyanakkor nemcsak a Katák számára jelentett ünnepi pillanatokot Brünn városában. Sokan ünnepeltünk együtt. Volt is rá nyomós okunk, hiszen az itt élő magyarokat tömörítő alapszervezet tortáján tíz gyertyácska lobogott. A születésnap a legkisebb családban is ünnep – ha pedig a tortát olyan sokan állják körbe, mint a Dominik Kultúrközpont nagytermében, akkor különösen az. A tortából ugyan nem jutott mindenkinek, az ünnepi programból, a köszöntő szép szavakból, a gazdagon díszített asztal gasztronómiai örömeiből viszont igen. Emléklül pedig mindenki magával vihetett az a gondos munkájával elkészített kiadványt (CD-betéttel együtt), amely a tízéves múltat reprezentálja. A tánc, az ének, a szavalat, az ünnepi köszöntők mint határkövek jelezték azt az utat, amit az itt élő magyar ajkú közösség tett meg 1993 és 2003 között.

Az eseményekben gazdag napok lezárásaként, már otthon olvastam végig a szépen, okosan

összeállított kiadványt. Szervezetünk alapító elnökének, Csémy Tamásnak a bevezetőjéből ragadok ki néhány olyan sort, ami nagyon megkapott: „... mi az, ami külsőre, egy kívülálló számára is jellemzi és megkülönbözteti a brünni magyarokat a többi csehországi magyartól (?) ... a jó-

kedv, a mosoly az, ami jelenlétüket és tevékenységüket kíséri ... Nos, ha csupán a jóindulatot és az egymásra való figyelmet lehetne a brünni magyarok »számlájára« írni, már akkor is megérdemelnék az elismerésünket és a megbecsülésünket.»

Ezek a szavak a valóságot tükrözik. Ezt határozottan állítom, és meggyőződésem, hogy az idei őszi Magyar Kulturális Napok záróakkordjának résztvevői is egyetértenek velem. A mosolyra, a nevetésre utalt Vojtek Zoltán brünni elnök rövid ünnepi köszöntőjében a pénteki kulturális-megemlékező esten, ezzel volt tele a szombat esti bál hangulata, de a jókedv, a helyes célok érdekében végzett, fáradtságot elfelejtető öröm járta át a szombat délutáni klubtalálkozó légkörét is.

Sok nevet felsorolhatnék: vendégeket, szereplőket, akik jöttek Prágából, Pilsenből, Felsőpulyáról, Budapestről, Pozsonyból, Zsitvabesenyőről, Párkányból és a fáradhatatlan helyiekét, akik sok-sok áldozattal és gondoskodással készültek, terveztek és fogadtak mindannyiunkat. Az, hogy láttuk vagy újraláttuk egymást – öröm volt. Itt most nincs is mód – és talán felesleges is – hosszasan értékelni ezt a különleges brünni hétvégét. Amellett, hogy kellemesen kikapcsolódtunk, egyes mozzanatok, pillanatok, benyomások hosszasan visszacsengenek még bennünk.

Köszönjük, hogy jelen lehettünk és ünnepelhettünk. Köszönjük, hogy részesei lehettünk az első tízéves időszak lezárásának, ami egyben az újabb tíz év nyitánya is volt. Köszönjük, hogy találkozhattunk, felidézhattunk régi ismeretségeket és újakat köthettünk, hogy régi és új barátok arcai maradnak emlékezetünkben – természetesen, mi másképp: mosolygósan!

Rónai Katalin

A határon túli magyar nyelv gazdagságáról

A medlovi művelődési tábor egyik sikeres előadója a közismert nyelvész Balázs Géza volt. Előadásai bebizonyították, hogy a nyelv és annak törvényszerűségei valamint változása rendkívül izgalmas téma. A következőkben az elhangzottakból idézünk.

Kevés figyelem vetül a határon túli magyar nyelv gazdagságára. Többet beszélünk a többségi nyelvek hatásáról, azután az ún. szétfejlődésről, vagyis a magyar nyelv több részre szakadásáról, mint például arról, hogy példamutató értékek: új szavak, régiségek, találó szólások is keletkeznek-megőrződnek Kárpátalján, Erdélyben, a Felvidéken, Vajdaságban és a kisebb szórványokban is.

Marosvásárhelyi ismerősöm mondta a minap: „Kialudtam a pityókát a földből”. Régen hallottam az előbeszédben ilyesféle képes kifejezést a mély álomnak. Szlovákiai rokonom ezt szokta mondani: „Elkapott a juhászbetegség.”

Szlovákiában a zöldhullám, vagyis az, amikor a haladási irányban folyamatosan zöldet kapunk: teletsfk. Erdélyben a parkolóhely teljesen magyar szó: beállóhely, a jogosítvány (hivatalos

nevén: vezetői engedély) hagyományosabb megnevezés: hajtási engedély.

A mai étellel kapcsolatos újfajta magyar elnevezésekből gazdag csokort gyűjtöttem össze Szlovákiában. A papucs például belépő, teljesen világos magyar szóalkotás, hiszen a papucsba csak belelépünk.

Erdélyi származású íróbarátom a fodrásztól jövet méltatlankodott: megkérdezték tőle, hogy hagyjanak-e neki pajeszt. A pajesz szó értelmező szótári jelentése: ortodox izraelita férfinak a fül előtt lecsüngő hosszú hajtncse, tréfásan oldalszakáll. Egy pillanatra elgondolkodtam, hogy hogyan lehetne másként mondani, mert hogy én sem tudom.

– Hát fülhaj, kedves barátom! – mondta az író. – Esetleg ahogy Gárdonyi is használta: barokó!

Megejtő régiségek is megőrződtek a határon túli nyelvhasználatban. Szlovákiában például máig él a –cska/-cske régi változata. Ott a gyececske helyett sokszor azt mondják: gyerecske. A Komáromból Gúta felé járó vonat pedig a göcse: ugyanis a rossz síneken göcsögött, ma azt mondanánk: dőcögött. A rossz gyerekekre azt mondják: lőhűtő, én a léhűtő formát ismertem eddig. A kapkodó ember: sedre.

Étkezésnél azt mondják: hártís magadnak. A hártítban valóban benne van az a mozdulat, amellyel valamint magunktól el- vagy éppen magunk felé húzunk. És étkezés közben azt is mondják: pederd meg sóval. Én eddig legfőképpen a bajuszomat pedertem, lám ismét ugyanaz a mozdulat.

Erdélyben pedig így kívánnak jó étvágyat: Használja egészséggel!

„Leszöktetted magad levessel” ez ismét a Felvidékről származik. Én egyszerűen csak azt mondanám: Leetted magad. De a szőkik ige visszhangzik Erdélyből is: „Szökdősösen szoktam beszélni”, mondta egy barátom, „elharapom a szavak végét”. Lám, milyen szép kifejezés a gyorsbeszédre, korunk jellemző tünetére. Talán a nyelvészeti szakirodalomba is bevonhatnánk: szökdősös beszéd!

Tényleg, nem tanulhatnánk el a jót, a szépet, az értékeset, a magyar nyelv teremtő erejét – egymástól?

(Elhangzott a Magyar Rádió Édes Anyanyelvünk című sorozatában 1998-ban.)

HOGY MILYEN LESZ A 21. SZÁZAD MAGYAR NYELVE?

Aligha tudjuk. Aligha tudjuk pontosan. De azért sok mindent tudunk, hiszen a nyelvtörténetből a nyelvtudomány elveit, módszereit, ismerve következtethetünk.

Közösség és nyelv szorosan összekapcsolódik. Olyan lesz a 21. század nyelve, amilyenek mi leszünk. Világpolgárok, europolgárok, nemzetpolgárok, állampolgárok, városlakók (egy kereskedelmi rádióadás kifejezésével: városársak), falusiak, tanyasiak, remeték.

A nyelvtudomány ismeri a nyelvfejlődés és a nyelvhalás fogalmát. A 21. században vélhetőleg átrendeződnek a nyelvek. Tovább folyik a világnyelv(ek) kialakulása, lesznek közvetítő nyelvek és hitem szerint lesznek anyanyelvek. Ha csökkenő számban is. De nem csökken a kétnyelvűségi helyzetek és szerepek száma. Ez a nyelvtanulás fontosságára figyelmeztet.

A magyar nyelvet csak mi, magyarul beszélők tarthatjuk fenn. Mi fejleszthetjük, mi gyarapíthatjuk, mi sekélyesíthetjük, mi felelhetjük el. De más hatások is vannak.

A közösség mellett szoros kapcsolat van nyelv és környezet, nyelv és kommunikációs technológia, nyelv és kultúra, nyelv és gazdaság stb. között is. Egészen biztos, hogy az információ legújabb forradalma, az informatikai (digitális, számítástechnikai) forradalom a kommunikációs technológiákat forradalmi módon megváltoztatja és átrendezi, s ezek nagy hatással vannak, lesznek a nyelvekre, így a magyar nyelvre is.

Az informatikai forradalom következtében kulturális átrendeződés is zajlik, ennek is megvan a nyelvi hatása (pl. jól kipróbált kommunikációs technológiák, műfajok sorvadnak, pusztulnak el). Új típusú gondolkodás és ismeret alakul ki. Furcsán hangzik számunkra, akik fél lábbal a 20., olvasmányélményeinkkel, értekeinkkel még inkább a 19. században élünk: most, a 21. században nem nagyon kell olvasni, csak felszínesen, nem nagyon kell írni, nem nagyon kell ismeretet tárolni, tudni... Mintha: nem nagyon kellene gondolkodni sem.

Fejlett kommunikációs technológiák állnak rendelkezésünkre, de agyunk nem képes gyorsabban és többet befogadni, mint a hagyományos technológiák esetében. A 21. századi embert a technika sokféleképpen kiszolgálja, de érzelmi élete nem gazdagabb, mint 1000 évvel ezelőtti rokonaié.

Egészen biztos vagyok abban, hogy lesz köznyelv, lesz közös köznyelv, mert akarjuk. Ez a

megértés, az alapvető megegyezés alapja. És lesznek mellette helyi normák. A közös köznyelv véendő érték, ehhez állami támogatásra is szükség van.

A magyar nyelvközösségben „szintetizálódott” egy legkisebb közös többszörös, a köznyelv, amely többféle kiejtésváltozatot tűr és egy fő írásmódot, a helyesírást követeli meg.

A magyar nyelv esetében különösen nem okos dolog többközpontúságról beszélni, mert nyelvünk minden más ismertebb nyelvtől különbözően szervesen konvergens, azaz nem mutat szétfejlődést sem történetileg, sem területileg. A magyar nyelvnek ez a fő (ha nem a legfőbb) jellemzője, ezt soha ne feledjük. Értékeljük a helyi értékeket, becsüljük, őrizzük, fejlesszük azokat, és ugyanezt tegyük a közös köznyelvvvel is.

HA MÁR BESZÉL MAGYARUL...

Elinduláshoz:

- ♦ Origo <www.origo.hu>
- ♦ Startlap <www.startlap.hu>
- ♦ Google Magyarország <www.google.co.hu>
- ♦ Magyar Elektronikus Könyvtár <www.mek.iif.hu>
- ♦ Miniszterelnöki Hivatal <www.kancellaria.gov.hu>
- ♦ MagyarOnline.net <www.magyaronline.net>

Hírek, olvasnivaló:

- ♦ Magyar újságosstand <stand.euroweb.hu>
- ♦ Magyar Nemzet Online <www.mno.hu>
- ♦ Magyar Hírlap Online <www.magyarhirlap.hu>
- ♦ Népszabadság Online <www.nol.hu>
- ♦ Heti Világgazdaság <www.hvg.hu>
- ♦ Index <index.hu>
- ♦ Könyvkereső <www.konyvkereso.hu>

Programajánló:

- ♦ est.hu <www.est.hu>
- ♦ Népzene, néptánc, kézművesség <www.tanchaz.hu>

A cseh-magyar kapcsolatok tudósa

Richard Pražák (1931) napjainkban a cseh–magyar művelődéstörténeti és történelmi kapcsolatok egyik legeredményesebb kutatója, továbbá irodalom-, művelődés- és kapcsolattörténész, valamint 1994-től diplomataként: a Cseh Köztársaság budapesti nagyköveteit is egyik legszorgosabb munkása: tudományos tevékenységének eddigi négy évtizedét több száz publikáció jelzi a magyar történelem, irodalom, művelődés, valamint a cseh–magyar kapcsolatok tárgyköréből; szerkesztőként, összeállítóként, fordítóként, szövekkritiként több tucat magyar tárgyú kötet cseh kiadásában működött közre, s ehhez még hozzájönnek önálló kötetei is.

2001-ben jelent meg Richard Pražák „Cseh-magyar történelmi kapcsolatok” c. válogatása „Történeti, irodalmi és művelődéstörténeti tanulmányok” alcímmel, a szerző 70. születésnapja alkalmából.

Az ismert hungarológus publikációi általában természetesen mindkét nyelven megjelennek – előmozdítva ezzel a cseh és magyar nép/nemzet önmegismerésének, de elsősorban kölcsönös megismerésének folyamatát.

A szerző fenti kötetében a legrégebbi időktől, a X-XI. századtól kezdve a XIX. század második feléig terjedő időszakot felölelve ad képet történelmi illetve irodalmi kapcsolataink alakulásáról jól és kevésbé ismert személyiségek tevékenységének bemutatásával.

A középkorról szólva említi a cseh krónikaíró, Kosmast, aki gyakran merített a magyar legendák hagyományából, továbbá azt, miként hatott a magyarokra a huszita mellékjeles helyesírás, de áttelesen a huszita forradalmi ideológia is. A XV-XVI. századi történelmi ellentétekkel összefüggésben pedig felhívja a figyelmet arra, hogy az uralkodók közti ellenségeskedések (IV. Károly-Nagy Lajos, husziták-Luxemburg Zsigmond, Pogyebrád György-Hunyadi Mátyás) miként hajtották a Habsburgok malmára a vizet. A tanulmányíró a kölcsönös hatás vizsgálatok még az építészetre és képzőművészetre is kitér.

Akik a történelemben kedvüket lelik, bizonyára szívesen lapozzák fel Comenius magyarországi tevé-

kenységét, kapcsolatait, valamint a cseh és magyar református értelmiség egymásra gyakorolt hatását tárgyaló tanulmányt. „Comenius példája termékenyítőn hatott a csehországi magyar református értelmiség egész irodalmi és társadalmi tevékenységére, és táplálta a jóviszonyt, amely a magyarok és a cseh környezet, illetve annak nemzeti és társadalmi szükségletei között kialakult.” – írja a fenti tanulmány végén.

Személy szerint nagy érdeklődéssel olvastam Richard Pražák tanulmányát Josef Dobrovský magyar kapcsolatairól illetve a magyar történelem és a magyar nyelv finnugor eredete iránti érdeklődéséről. Legalább ilyen érdekfeszítő R. Pražák tanulmány a cseh történetírás másik nagy alakjának, Fr. Palacký-nak magyar kapcsolatairól és a magyar reformmozgalommal kapcsolatban kialakított nézeteiről, aki – mint írja – pozsonyi tartózkodása idején (1812-1823) került kapcsolatba a Bécs-ellenes magyar mozgalmakkal. Sőt, öccse, Ondřej pedig a soproni evangélikus gimnáziumban diákoskodott (1822-1824). R. Pražák megállapítja: Fr. Palacký „magyar köznemesi környezetben szerzett tapasztalatainak köszönhető, hogy megtanulta összekapcsolni a nemzet nyelvi-kulturális követeléseit a politikai célkitűzésekkel és a nemzeti és társadalmi emancipáció eszméivel.” František Palacký felajánlotta együttműködését a Magyar Tudományos Akadémiának a cseh levéltárakban fel-lelhető magyar vonatkozású források felkutatásában. Kapcsolatba lépett többek között Vörösmarty Mihállyal és Teleky Józseffel, a magyar reformmozgalom vezető személyiségeivel, nagyra értékelte Széchenyi István és Wesselényi Miklós nemzeti toleranciáját, illetve egyúttal Kossuth Lajos nemzeti radikalizmusát.

Richard Pražák a cseh és magyar színházi élet kölcsönös kapcsolatainak is szenvedélyes kutatója. Rendkívül érdekes tanulmányában – melynek címe „Cseh színészek és zenészek Pest-Budán a XVIII-XIX. század fordulóján” – precíz leírását adja mindazon cseh származású művészeknek, akik a XVIII. sz. 2. felétől – amikor „Pest-Buda a Habsburg-monarchia egyik legkeltezősebb színházi központjává vált” – valamilyen módon részesei voltak az akkori – még többnyire német nyelven játszó – színházak előadásainak. Ezt írja többek között: „A XVIII-XIX. század fordulóján jelentkező új magyar zenei stílus, a verbunkos muzsika kibontakozásában szintén szerepet vállaltak a cseh zenészek. Az úgynevezett verbunkos-triász, Bihari János, Lavotta János és Csemák Antal közül a harmadik cseh származású volt; 1796-tól különféle magyar városokban élt, a halál Veszprém-

ben érte 1822-ben. Csermák zenei jelentősége elsősorban abban állott, hogy a verbunkos muzsikát ültette át a kor bécsi klasszicizmusának kamarazenei nyelvére.”

Mindenképpen érdemes elolvasni Pražák tanár úr írását Széchenyi István csehországi kapcsolatairól, útjairól és hatásáról a cseh arisztokrácia és értelmiség körében. 1845 augusztusi Prágai tartózkodását követően ezt jegyezte Széchenyi a Naplójába: „Csehországban több az alap s a fejlődés, mint Magyarországon.”

További három tanulmányában a magyar forradalom és szabadságharc cseh– és morvaországi viszhangjával foglalkozik, valamint cseh irodalmi művek magyar fordításaival (illetve azok csekély számával

1849 és 1867 között), továbbá Petőfi Sándor hatásáról a cseh irodalomban 1847 és 1871 közötti időszakban.

Hadd idézzük itt Fried István magyar irodalomtörténész gondolatait, melyeket a tanulmánykötet bevezetőjében ír a jelentős hungarológusról: „Richard Pražák ... a cseh történet- és irodalomtörténetírás hagyományainak méltó örököséként az ezer esztendő átívelő cseh-magyar kapcsolatok kutatója, olyképpen helyezhető el a közép-európai kontextusban, hogy a cseh pozitívista és szellemtörténeti örökség folytatójaként a magyar művelődés szellemiségének megértésére és a cseh közvéleményhez való közvetítésére tette életét.”

Sab.

LAPZÁRTA UTÁN

Tanácstalan múzsák

Bevallom, a Prágai Tükörben jobban kedvelem az elemző – elmélkedő cikkeket mint a különböző rendezvényekről szóló beszámolókat. A (Tü)Körkép szerkesztőségi tagjaként mégis még megjelenése előtt elolvasok minden írást szervezeteink tevékenységéről. A tavalyi utolsó számban ezek közül Kokes János Zoltán beszámolója ragadta meg leginkább a figyelmemet.

A Prágai Magyar Kulturális Napokról szóló cikk annak rendje és módja szerint felsorolja az eseményeket. El kell ismernünk, hogy Prágában sem ötletekben, sem látványosságban nem volt hiány. Mint megtudjuk, gond inkább a rendezvények látogatottságával volt. Leegyszerűsítve: akik megszervezték, azok meg is nézték, akik „csak” meghívót kaptak, azok közül alig jött el valaki. Mivel tudom, körülbelül hány tagja van a prágai szervezetnek, a cikkben szereplő adatokból mindjárt világos volt hogy a többség nem jött el. „Megesik” mondhatnánk, ha csupán egy rendezvényről lenne szó – focimeccs, hosszú hétvége, iskolai szünidő stb... Attól tartok azonban, hogy a Kokes Zoltán által leírt helyzet általános. A prágai cikkíró még nem kongatja a vészharangot, inkább igyekszik megfejteni a jelenség okát: A műsorszervezők melléfogása? Rossz programválasztás? Hiányos tájékoztatás? A tagság érdektelensége? ...ezeken a feltevéseken keresztül jut el a legsúlyosabb kérdés: Kell-e egyáltalán ilyen áron – szó szerint: ennyi pénzért – láttatni magunkat? Egyetértek a kérdéssel és hozzáteszem: ez a fajta láttatás könnyen

lejárataiba csaphat át.

Kokes Zoltán úgy véli, hogy prágai jelenségről van szó, és például Brünnben jobb a helyzet. Nos, kedves Olvasó, bárcsak így lenne! Sajnos Brünn is hasonló gondokkal küzd. Amint arról a (Tü)Körkép is beszámolt, a brünni szervezet tavaly ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját. A jubileumi Magyar Kulturális Napok rendezvénysorozata több mint egy hónapig tartott. A programba a galaesten kívül heti rendszerességgel különböző rendezvényeket iktattunk be. Ezeket most nem kívánom részletezni, annyit viszont elárulhatok, hogy a galaestet és a Katalin-bált kivéve látogatottságuk igen gyér volt. Bizony nemegyszer pirultam, amikor bevezettem a félig üres nézőtérre a meghívott vendéget, és gyakran furdalt a lelkiismeret, amikor az efféle mulatság költségeire gondoltam!

Több mint öt év műsorszervezés után értetlenül állok egy-egy ilyen kudarc előtt. Úgy érzem, a szervezeti élet szempontjából Brünnben a millenniumi év volt az utolsó sikeres esztendő, s azóta az érdeklődés szemlátomást apad. Rossz előérzetem van. Ha nem tévedek, az ismétlődő üres nézőtér kihívás: a darabot le kell venni a műsorról! De mit játszunk helyette? A publikum nem adhat tanácsot, hiszen nem jár az előadásra. A társulat még egy ideig próbálkozik, de ha nem jön vissza a közönség, előbb-utóbb bezárja a színházat.

Tisztelt Publikum! Mi legyen a következő darab? Vagy ne játszunk tovább?

A társulat nevében Detáry Attila

2004. február 13. (péntek!)

Évzáró tagsági gyűlés a brünni szervezetben

Az évzáró tagsági gyűlés küldetése, hogy számba vegye és kiértékelje az elmúlt év tevékenységét, mennyire sikerült megvalósítani a kitűzött célokat és ezek a célok összhangban vannak-e a tagok, támogatók és a környezet elvárásaival.

Az alábbiakban a gyűlésen elhangzottakból idézünk.

Szervezetünk megalakulásakor – 10 évvel ezelőtt – konkrétan megfogalmazott célokat tűzött ki maga elé, mégpedig:

1. biztosítani az itt élő magyarok számára a magyar nyelv, kultúra megtartásának és ápolásának lehetőségét;
2. hozzájárulni a magyar kultúra népszerűsítéséhez cseh környezetünkben, gazdagítani ezzel is Brünn város kulturális életét;
3. nyelvi tőkénk birtokában szolgáltatásainkkal (információ-, közvetítői-, tolmács- és fordító szolgáltatások) hasznára lenni cseh környezetünknek a cseh-magyar kapcsolatok fejlesztésében.

Mit tett ezen célkitűzések megvalósítása érdekében a szervezet 2003-ban?

– Lehetővé tette a rendszeres szerdai klubtalálkozókat, számos ismeretterjesztő, kulturális, szórakoztató rendezvényt szervezett és havi rendszerességgel tájékoztatót küldött szét a tagoknak Brünnben és környékén megvalósuló magyar vonatkozású rendezvényekről

– A Magyar Kulturális Napok rendezvényesorozattal valamint a multikulturális fesztiválokon való részvétellel (Domovina, Ke kořenům,

Týden národnostních menšin v Mahenově knihovně, Žijeme v Jednom městě) a magyar kultúrát népszerűsítette cseh környezetünkben

– Biztosította a MKIC folyamatos működtetését, amely mint a Magyar Turisztika információs pontja és utazási közvetítőiroda nyújtott szolgáltatásokat a széles nyilvánosság részére

Milyenek a visszajelzések a tagok, támogatók és a környezet részéről?

– Szervezetünk fizető tagbázisa stabilizálódott, már évek óta 100 fő körül mozog, ami a Brünnben élő, magát magyar nemzetiségűnek valló állampolgárok cca 25%-a (számokban: 2000/96, 2001/94, 2002/113, 2003/95).

– Támogatóinknál kivívott bizalmat más sem bizonyítja jobban, mint a benyújtott pályázatainkra elnyert támogatások (számokban: csehországi támogatások összege 213 000 Kč, magyarországi támogatások összege 81 000 Kč volt 2003-ban)

– Szervezetünk tevékenységének környezetünk részéről való pozitív megítéléséről a médiákban megjelent cikkek tanúszkodnak.

Mi az, ami gondot okoz?

– A tagok rendezvények után való érdeklődése, rendezvényeken való részvétele.

– A szabadidőben végzett szervezési munkára egyre kevesebb idő jut, a professzionális szintű tevékenységre pedig nincs elegendő anyagi keret.

-VZ-

Úvod zpravodaje Brünni Magyar Futár 2003/2004 je věnován desátému výročí vzniku brněnské organizace Svazu Maďarů žijících v českých zemích. Při této příležitosti brněnská organizace vydala almanach, z jehož obsahu čerpají první tři příspěvky (strana 4 – 6). V další rubrice jsou vyjmenována důležitá výročí roku 2004 (strana 7). Rubrika Ze života svazu shrnuje nejdůležitější aktivity Svazu Maďarů: přináší referát z celostátní konference o vzniku hospodářského sdružení maďarských podnikatelů, informuje o mimořádné členské schůzi brněnské organizace i o plánovaném národnostním vysílání v České televizi (strana 8 -11). Nejvíce příspěvků přináší rubrika Kronika 2003 (strana 12 – 21). Dočteme se o vystoupení Kati Szvorák a Zsóka Tóth, o účasti brněnských Maďarů na projektu Žijeme v jednom městě, o společném víkendu rodin s dětmi, o literárním klubu, kde vystupovali členové brněnské organizace, o účasti brněnských Maďarů na folklórním festivalu ve Strážnici, o letním vzdělávacím táboře v Medlově, o setkání krajanů v rakouském Oberpullendorfu a o Kateřinském plese v Brně (strana 21). Rubrika Zajímavosti obsahuje dva lingvistické příspěvky na téma současné trendy v maďarštině (strana 22). V knižních novinkách se dočteme o nové knize hungarologa, profesora Richarda Pražáka (strana 24). V závěru tohoto čísla zpravodaje je zamyšlení nad smyslem některých kulturních programů a zpráva o výroční schůzi Svazu Maďarů v Brně (strana 26).

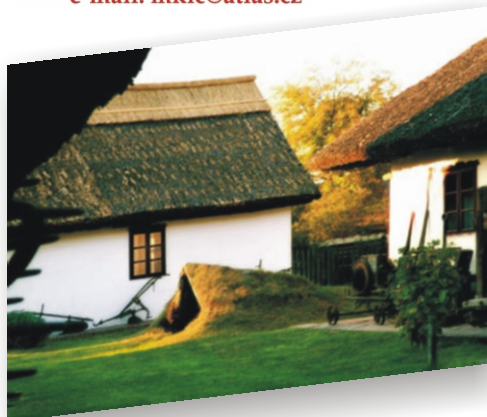

Vychází za finanční podpory Magistrátu města Brna

Maďarské
Kulturní a
Informační
Centrum

Gorkého 12, 602 00 Brno
Tel./Fax: 541 241 062
e-mail: mkic@atlas.cz

Turistické informace

Pobyty a ubytování

Překlady a tlumočení

Tradiční maďarské výrobky

**KOMPLEXNÍ SLUŽBY SPOJENÉ
S MAĎARSKEM**

MAGYARORSZÁG

